

DOI 10.31558/3083-5895.2026.1.4

УДК 316.774:321.7:35(477)

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0007-0117-0561>**Сергієць Я. С., Донецький національний університет імені Василя Стуса**ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2229-0419>**Дубель М. В., Донецький національний університет імені Василя Стуса****Автор-кореспондент, e-mail: serhiets.i@donnu.edu.ua**

ЦИФРОВІ МЕРЕЖІ ГРОМАДСЬКОЇ УЧАСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В УКРАЇНІ

Сучасні трансформації системи публічного управління в Україні актуалізують пошук нових ефективних форматів взаємодії між органами державної влади, місцевим самоврядуванням та інститутами громадянського суспільства. Стаття присвячена аналізу функціонування цифрових мереж громадської участі як дієвого інструменту прийняття управлінських рішень в Україні на державному та муніципальному рівнях. У дослідженні розглянуто теоретико-методологічні підходи до розуміння сутності цифрових комунікативних мереж та їхнього впливу на державну політику. У роботі інтегровано основні сучасні концепції, такі як цифрове врядування (digital governance), електронна демократія (e-democracy), мережеве врядування (network governance), партисипативне управління (participatory governance) та цифрове громадянство (digital citizenship). Проаналізовано еволюцію вітчизняної цифрової демократії від базових інформаційних ресурсів до комплексних екосистем електронної участі. Особливу увагу приділено аналізу сучасних цифрових інструментів залучення громадян, зокрема електронних петицій, громадського бюджету, електронних консультацій із громадськістю, загальнодержавної платформи «ВзаємоДія», мобільного застосунку «Дія» та систем відкритих даних. Досліджено роль неурядових організацій та активних громадян у формуванні двосторонніх каналів комунікації між владою та суспільством. На основі аналізу вітчизняного досвіду систематизовано ключові переваги та системні недоліки впровадження мережевих інструментів ухвалення управлінських рішень. Окреслені нагальні проблеми цифрової нерівності, кібербезпеки в умовах воєнного стану, репрезентативності участі різних соціальних груп та дефіциту довіри до цифрових платформ. Сформульовано стратегічні перспективи розвитку цифрової участі у контексті європейської інтеграції та масштабного післявоєнного відновлення України.

Ключові слова: цифрове врядування, електронна демократія, мережеве врядування, партисипативне управління, цифрове громадянство

Serhiets Yaroslav, Vasyl' Stus Donetsk National University**Dubel Mykhaylo, Vasyl' Stus Donetsk National University****Corresponding Author, e-mail: serhiets.i@donnu.edu.ua**

DIGITAL NETWORKS OF PUBLIC PARTICIPATION AS A TOOL FOR INCLUSIVE MANAGEMENT DECISION-MAKING IN UKRAINE

Modern transformations of the public administration system in Ukraine actualize the search for new effective formats of interaction between public authorities, local self-government, and civil society institutions. The article is devoted to a comprehensive analysis of the functioning of digital public participation networks as an effective tool for making administrative decisions in Ukraine at both national and municipal levels. The study examines theoretical and methodological approaches to understanding the essence of digital communication networks and their impact on public policy. The paper integrates leading

modern concepts, including digital governance, e-democracy, network governance, participatory governance, and digital citizenship. The evolution of domestic digital democracy from basic information resources to a comprehensive ecosystem of electronic participation is analyzed. Special attention is paid to the practical analysis of modern digital citizen engagement tools, such as e-petitions, participatory budgeting, public electronic consultations, the nationwide platform "VzayemoDiya", the "Diia" mobile application, and open data systems. The role of non-governmental organizations and active citizens in forming bilateral communication channels between the government and society is researched. Based on an analysis of domestic experience, the key advantages and systemic disadvantages of implementing network tools have been systematized. The pressing problems of the digital divide, cybersecurity under martial law, representation of participation among various social groups, and the lack of trust in digital platforms are outlined. Strategic prospects for the development of digital participation in the context of European integration and the post-war reconstruction of Ukraine are formulated.

Keywords: digital governance, e-democracy, network governance, participatory governance, digital citizenship

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку суспільних відносин тісно пов'язаний зі стрімким впровадженням інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій у систему державного управління. В умовах глобальних суспільно-політичних трансформацій та безпекових викликів особливої значущості набуває перехід від усталених бюрократичних моделей управління до гнучких, децентралізованих і відкритих систем. Провідним напрямом модернізації публічного сектору виступає цифрове врядування, яке орієнтоване на створення прозорого та людиноцентричного простору. Успішна реалізація цієї моделі зумовлена активізацією електронної демократії, що є основною передумовою для формування сучасного інституту цифрового громадянства. Україна стикається з завданням поглибленої інтеграції цифрових інструментів у процеси формування публічної політики. Важливу роль у цьому відіграє мережеве врядування, що передбачає відмову від жорстких вертикалей управління на користь горизонтальних зв'язків. Саме цифрові мережі громадської участі стають платформою, на якій відбувається практичне втілення партисипативного управління. Це дозволяє перетворити односторонню комунікацію на дієвий механізм спільного творення рішень, що підвищує їхню легітимність та суспільну довіру.

Мета статті полягає у дослідженні ролі, специфіки та реальної ефективності функціонування цифрових мереж громадської участі як дієвого інструменту прийняття управлінських рішень в Україні, а також у визначенні стратегічних перспектив їхнього розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-прикладні засади цифрової участі є предметом розгалуженого наукового дискурсу. Роль електронної демократії як інструменту розширення спроможностей громадянського суспільства детально проаналізовано у працях О. Антонової та С. Шаталова [1]. Процеси трансформації осмислення е-демократії глибоко досліджено Е. Войновою [2]. Особливості надання публічних послуг у цифровій державі проаналізовано О. Євсюковою та М. Кисельовим [4]. Проблеми розвитку цифрового управління в українських містах висвітлено Р. Кіріним [5]. Парадигмальну трансформацію взаємодії електронного врядування та е-демократії досліджувала К. Ларіонова [6]. Конституційно-правові аспекти становлення концепції цифрового громадянства розкрито В. Марченком [7]. Ефективність партисипативного управління як моделі розвитку громад системно досліджував В. Семяновський [8]. Аналіз інструментів електронного урядування здійснено С. Яковлєвим [10]. Незважаючи на значний масив напрацювань, питання безпосереднього впливу цифрових мереж на якість прийняття управлінських рішень потребує подальшого вивчення.

Виклад основного матеріалу. Побудова людиноцентричної моделі управління неможлива без врахування запитів суспільства. Теоретичні підходи базуються на концепції мережевого врядування, згідно з якою публічні рішення спільно ухвалюються в процесі постійного узгодження інтересів державних та недержавних суб'єктів. Мережеві структури забезпечують децентралізацію, відкритість та інтерактивність [6]. Цифрове врядування слугує технологічною оболонкою комунікації, тоді як електронна демократія надає громадянам легітимні канали для висловлення позиції. Суб'єктом цих відносин є особа, що наділена цифровим громадянством, що передбачає відповідальне використання технологій для участі у житті держави [9]. Результатом такої співпраці стає партисипативне управління, за якого громадська участь є безперервним та інклюзивним процесом [8].

Процес розбудови цифрової демократії в Україні пройшов кілька концептуально відмінних етапів. На початковій стадії інформаційної присутності до 2014 року відбувалося переважно базове

одностороннє інформування через вебсайти органів влади, де участь громадян або не передбачалася, або була мінімізована. Наступний, інтерактивний етап, ознаменувався впровадженням систем електронних звернень. Справжній прорив відбувся із формуванням транзакційних платформ, які дозволяли безпосередньо впливати на порядок речей через електронні інструменти [2]. Сучасний етап розвитку характеризується безпрецедентною інтеграцією розрізнених сервісів у єдині цифрові екосистеми. Це дозволяє не лише надавати послуги, але й залучати мільйони громадян до управління публічними справами і давати змогу відчувати себе причетними до процесів ухвалення рішень [10]. Водночас сучасна цифрова демократія виходить за межі використання окремих електронних сервісів і набуває ознак цілісної моделі взаємодії між державою та суспільством. Інтеграція інструментів електронної участі, відкритих даних, цифрової ідентифікації та платформ громадського обговорення створює передумови для підвищення прозорості діяльності органів влади, зміцнення підзвітності державних інституцій та розвитку партисипативного врядування. Цифрові технології поступово трансформуються з допоміжного засобу комунікації в один із ключових механізмів формування та реалізації публічної політики [2; 10].

Сучасна архітектура цифрової участі в Україні спирається на низку стандартизованих інструментів, кожен з яких формує специфічний механізм впливу на рішення влади. Для структурування цих каналів наведено відповідну класифікацію.

Таблиця 1

Інструменти цифрової участі та вплив на прийняття управлінських рішень

Інструмент цифрової участі	Рівень впровадження	Основна управлінська функція	Ступінь впливу на управлінські рішення
Електронні петиції	Державний, місцевий	Артикуляція проблем, ініціювання порядку денного	Опосередкований
Громадський бюджет	Місцевий	Розподіл фінансових ресурсів територіальної громади	Прямий
Платформа «Взаємодія»	Державний	Електронні консультації та публічне обговорення	Консультативний
Застосунок «Дія»	Державний	Опитування, доступ до державних е-послуг	Консультативний
Відкриті дані	Державний, місцевий	Антикорупційний контроль, моніторинг ресурсів	Аналітичний (тиск на суб'єкти влади)

Електронні петиції залишаються одним із найбільш доступних інструментів цифрової демократії, що забезпечує громадянам можливість безпосередньо звертатися до органів державної влади та місцевого самоврядування з ініціативами щодо вирішення актуальних суспільних проблем. За умови збору необхідної кількості підписів петиції підлягають обов'язковому розгляду уповноваженими органами, що стимулює владу до публічної реакції та підвищує рівень її підзвітності перед суспільством [1]. Важливим механізмом залучення громадян до управління місцевими фінансами є громадський бюджет, який дозволяє мешканцям подавати власні проекти розвитку громад, брати участь в їх обговоренні та шляхом онлайн-голосування визначати, які з них отримають фінансування з місцевого бюджету. Такий підхід сприяє формуванню культури громадської участі, розвитку відповідальності за місцевий розвиток та зміцненню партнерства між громадянами і органами влади [8]. Платформа «Взаємодія» стала єдиним цифровим простором для проведення публічних консультацій, збору пропозицій від громадськості та організації взаємодії між державними органами, інститутами громадянського суспільства й окремими громадянами.

Водночас застосунок «Дія» суттєво трансформував модель взаємодії населення з державою, забезпечивши доступ до широкого спектра адміністративних послуг, цифрових документів, державних сервісів та окремих механізмів електронної демократії через єдину цифрову платформу [4]. Не менш важливе значення мають системи відкритих даних, які забезпечують вільний доступ до інформації про діяльність органів державної влади, використання бюджетних коштів, публічні закупівлі та інші сфери публічного управління. Це створює додаткові можливості для здійснення громадського контролю, проведення незалежних аналітичних досліджень, журналістських розслідувань та моніторингу ефективності діяльності державних інституцій. Водночас ключову роль у розробленні, апробації та поширенні таких цифрових інструментів відіграють організації громадянського суспільства. Саме неурядові організації часто виступають ініціаторами створення пілотних цифрових платформ, розробляють рекомендації щодо їх удосконалення, здійснюють

експертний супровід реформ у сфері електронного врядування та адвокатують закріплення успішних цифрових практик у законодавстві, сприяючи інституціоналізації сучасних механізмів участі громадян у процесах державного управління [10].

Масштабне використання мереж громадської участі генерує низку беззаперечних переваг. До них належать радикальне зниження часових бар'єрів для комунікації, залучення ширших верств населення до фахового обговорення, ліквідація географічної віддаленості та прискорення процесів прийняття управлінських рішень. Водночас процес супроводжується системними викликами. Ключовою соціальною проблемою залишається цифрова нерівність. За статистичними даними, рівень проникнення інтернету в Україні становить 82,4 % (31,5 млн користувачів), однак близько 3,5 % громадян досі не мають доступу до мережі [9]. Ситуація з цифровою грамотністю також потребує покращення: хоча 58 % дорослих українців володіють базовими навичками, понад 40 % мають рівень нижче базового, а 7,2 % не володіють ними взагалі [9]. Такі розриви у рівні доступу до інтернету та цифровій грамотності створюють суттєву перепону для репрезентативної участі, що особливо актуально для старших вікових груп та сільської місцевості [1].

В умовах воєнного стану критичної гостроти набувають проблеми кібербезпеки. Платформи участі регулярно стають мішенями для ворожих кібератак, спроб несанкціонованого доступу, маніпуляцій із даними та втручання в результати електронних голосувань, що створює ризики порушення цілісності цифрових демократичних процедур і підриває довіру громадян до них [5]. Водночас зберігається проблема репрезентативності електронної участі. Найактивнішими користувачами цифрових платформ є переважно представники молодого покоління, які мають вищий рівень цифрової грамотності, кращий доступ до сучасних технологій та більш активно використовують онлайн-сервіси. Натомість люди старшого віку, мешканці сільських територій, особи з обмеженим доступом до Інтернету або недостатніми цифровими навичками значно рідше долучаються до електронних консультацій. У результаті сформовані під час онлайн-обговорень пропозиції можуть відображати інтереси лише найбільш активної цифрової аудиторії, а не всього суспільства, що створює ризик викривлення суспільних пріоритетів і зниження легітимності ухвалених управлінських рішень. Зрештою, рівень довіри до цифрових інструментів прямо залежить від готовності представників влади реально враховувати результати електронного волевиявлення під час підготовки та ухвалення остаточних управлінських рішень, а також забезпечувати прозорість процесу розгляду громадських пропозицій [2].

Вектор розвитку цифрової участі нерозривно пов'язаний із процесами європейської інтеграції та плануванням повоєнного відновлення. Отримання статусу кандидата до ЄС вимагає від України імплементації європейських стандартів у сфері захисту даних (GDPR) та цифрової ідентифікації [7]. Особливе місце мережі громадської участі посядуть у процесі відбудови. Створення прозорих цифрових систем зокрема DREAM дозволяє громадськості безпосередньо брати участь у плануванні забудови своїх міст та контролювати використання коштів донорів. Партисипативне управління на цьому етапі виступатиме запорукою того, що інфраструктура відповідатиме реальним потребам територіальних громад [8].

Цікавим вектором розвитку цифрового громадянства є зародження концепту «віртуальної демократії», яка передбачає повний перехід публічних дебатів та погоджувальних процедур у віртуальний простір. Драйвером цих процесів виступає стрімке поширення технологій штучного інтелекту. Дослідження свідчать, що 42 % дорослих та 70 % підлітків в Україні активно використовують ШІ, а кожен другий дорослий приймав рішення на основі рекомендацій алгоритмів [3]. Це вказує на формування нової моделі, за якої ШІ стає аналітичним посередником між громадянином та владою.

Іншим показовим аспектом є трансформація партисипативного управління в кризових умовах. Під час воєнного стану цифрові мережі громадської участі змістили фокус із класичного бюджетування на вирішення гуманітарних проблем, підтримку внутрішньо переміщених осіб та ветеранів. Зокрема, створення спеціалізованих цифрових платформ для ветеранів на муніципальному рівні об'єднує ресурси держави, волонтерів та бізнесу. Це підтверджує, що мережеві інструменти сприяють швидкій самоорганізації громади для оперативного ухвалення рішень у надзвичайних ситуаціях.

Висновки. Проведене дослідження підтверджує, що цифрові мережі громадської участі еволюціонували у повноцінний та високодієвий інструмент модернізації процесу прийняття управлінських рішень в Україні. Практична інтеграція сучасних концепцій цифрового врядування, електронної демократії та мережевого управління дозволяє докорінно трансформувати традиційні

формати взаємодії між державою та суспільством, забезпечуючи безпрецедентний рівень відкритості, прозорості, підзвітності органів влади та соціальної ефективності управлінських рішень. Цифрові платформи не лише спрощують комунікацію між громадянами та державою, а й створюють нові можливості для широкого залучення населення до формування, обговорення й реалізації публічної політики, сприяючи розвитку партисипативної демократії та зміцненню громадянського суспільства.

Водночас для повного розкриття демократичного потенціалу цих інструментів держава повинна подолати виклики, пов'язані з цифровою нерівністю, забезпеченням репрезентативності громадської участі, підвищенням рівня цифрової грамотності населення, а також із протидією кіберзагрозам і гарантуванням захисту персональних даних. Важливою умовою подальшого розвитку цифрової демократії є також інституціоналізація механізмів обов'язкового врахування результатів електронних консультацій у процесі ухвалення управлінських рішень, що сприятиме зміцненню довіри громадян до органів публічної влади. Перспективами подальших наукових розвідок є аналіз механізмів впровадження технологій штучного інтелекту в процеси обробки результатів публічних консультацій, дослідження ефективності цифрових платформ в умовах післявоєнної відбудови України, а також оцінка довгострокового впливу цифрової участі на сталий розвиток локальної демократії та підвищення якості публічного врядування.

Бібліографічний список:

1. Антонова О. В., Шаталов С. О. Електронна демократія та цифрова держава як інструменти громадянського суспільства в Україні. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: право, публічне управління та адміністрування*. 2025. № 15. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2025-15-02-04>
2. Войнова Е. О. Електронна демократія: трансформація осмислення. *Політичне життя*. 2020. № 4. С. 21–29. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2020.4.3>
3. Грицюк М. Рівень цифрової грамотності в Україні та скільки українців використовує ШІ: дослідження. MMR. 2025. URL: <https://mmr.ua/news/digital/riven-czyfrovoyi-gramotnosti-v-ukrayini-ta-skilky-ukrayincziv-vykorystovuye-shi-doslidzhennya/>
4. Євсюкова О. В., Кисельов М. С. Механізми надання публічних послуг у цифровій державі. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. 2025. Т. 36 (75). № 1. С. 180–191. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2025.1/11>
5. Кірін Р. С. Проблеми розвитку права електронної демократії та електронного урядування міст в Україні. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2025. № 6. С. 161–166. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.06.1.24>
6. Ларіонова К. А. Електронна демократія та електронне урядування: парадигмальна трансформація. *Економічний простір*. 2021. № 195. С. 21–27. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.195.21-27>
7. Марченко В. В. Правова концепція «цифрового громадянства». *Збірник наукових праць ХНПУ "Право"*. 2025. Вип. 41. С. 45–52. DOI: <https://doi.org/10.34142/23121661.2025.41.07>
8. Семяновський В. М. Партисипативне управління як модель управління територіальними громадами. *Статистика України*. 2018. № 1. С. 47–51. DOI: [https://doi.org/10.31767/su.1\(80\).2018.01.06](https://doi.org/10.31767/su.1(80).2018.01.06)
9. Цифрова грамотність населення України: звіт за результатами загальнонаціонального опитування / Міністерство цифрової трансформації України, Дія.Освіта. 2023. URL: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/1/8800-ua_cifrova_gramotnist_naselenna_ukraini_2023.pdf
10. Яковлев С. Ю. Інструменти електронного урядування в Україні: стан та перспективи розвитку. *Вісник Національного університету цивільного захисту України: Серія «Державне управління»*. 2023. № 2(19). С. 198–206. DOI: <https://doi.org/10.52363/2414-5866-2023-2-23>

References:

1. Antonova, O.V. and Shatalov, S.O. (2025) Elektronna demokratiia ta tsyfrova derzhava yak instrumenty hromadianskoho suspilstva v Ukraini [E-democracy and digital state as instruments of civil society in Ukraine]. *Problemy suchasnykh transformatsii. Seriya: Pravo, publichne upravlinnia ta administruvannia*, 15. <https://doi.org/10.54929/2786-5746-2025-15-02-04>
2. Voinova, E.O. (2020) Elektronna demokratiia: transformatsiia osmyslennia [E-democracy: Transformation of understanding]. *Politychne zhyttia*, 4, pp. 21–29. <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2020.4.3>
3. Hrytsiuk, M. (2025) Riven tsyfrovoyi hramotnosti v Ukraini ta skilky ukraintziv vykorystovuiе ShI: doslidzhennia [The level of digital literacy in Ukraine and how many Ukrainians use AI: A study]. MMR. Available at: <https://mmr.ua/news/digital/riven-czyfrovoyi-gramotnosti-v-ukrayini-ta-skilky-ukrayincziv-vykorystovuye-shi-doslidzhennya/>
4. Yevsiukova, O.V. and Kyselov, M.S. (2025) Mekhanizmy nadannia publichnykh posluh u tsyfrovii derzhavi [Mechanisms for providing public services in a digital state]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho*, 36(75)(1), pp. 180–191. <https://doi.org/10.32782/TNU-2663-6468/2025.1/11>
5. Kirin, R.S. (2025) Problemy rozvytku prava elektronnoi demokratiі ta elektronnoho uriaduvannia mist v

Ukraini [Problems of the development of e-democracy and e-governance law in cities of Ukraine]. *Analitichno-porivnialne pravo*, 6, pp. 161–166. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.06.1.24>

6. Larionova, K.A. (2021) Elektronna demokratiia ta elektronne uriaduvannia: paradyhmalna transformatsiia [E-democracy and e-government: Paradigmatic transformation]. *Ekonomichnyi prostir*, 195, pp. 21–27. <https://doi.org/10.30838/EP.195.21-27>

7. Marchenko, V.V. (2025) Pravova kontseptsiiia «tsyfrovoho hromadianstva» [Legal concept of "digital citizenship"]. *Zbirnyk naukovykh prats KhNPU "Pravo"*, 41, pp. 45–52. <https://doi.org/10.34142/23121661.2025.41.07>

8. Semianovskyi, V.M. (2018) Partysypatyvne upravlinnia yak model upravlinnia terytorialnymy hromadamy [Participatory governance as a model of territorial community management]. *Statystyka Ukrainy*, 1, pp. 47–51. [https://doi.org/10.31767/su.1\(80\).2018.01.06](https://doi.org/10.31767/su.1(80).2018.01.06)

9. Ministry of Digital Transformation of Ukraine, Diia.Osvita (2023) Tsyfrova hramotnist naselennia Ukrainy: zvit za rezultatamy zahalnonatsionalnoho opytuvannia [Digital literacy of the population of Ukraine: Report based on the results of a nationwide survey]. Available at: https://osvita.diia.gov.ua/uploads/1/8800-ua_cifrova_gramotnist_naselenna_ukraini_2023.pdf

10. Yakovliev, S.Yu. (2023) Instrumenty elektronnoho uriaduvannia v Ukraini: stan ta perspektyvy rozvytku [E-governance tools in Ukraine: Current state and development prospects]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukrainy. Seriiia: Derzhavne upravlinnia*, 2(19), pp. 198–206. <https://doi.org/10.52363/2414-5866-2023-2-23>